

Psykologer står foran en revolusjon

Tor Levin Hofgaard
president i Norsk psykologforening

Visste du at vi som lever akkurat nå, er med på den fjerde industrielle revolusjon? Hverdagen blir helt ny både hjemme og på jobb – også for oss som er helsearbeidere.

For 20 år siden satt jeg i vårsolen på trappen på SV-fakultetet ved Universitetet i Oslo sammen med kullinger og snakket meg varm om en fremtid der vi ville komme til å bestille reiser og kinobilletter og holde kontakt med venner via internett – til og med gjennom telefoner og klokker. Alle lo, og mente at jeg var en supernerd. Ingen trodde meg. Dette skjedde samtidig med at Dagens Næringsliv trykket en kronikk som kategorisk slo fast at «Internett er en flopp». Mine venner var ikke alene i sin skepsis.

Mitt poeng er ikke nå å hovre med den sedvanlige kommentaren «Hva var det jeg sa?». Men fortellingen illustrerer hvor fort utviklingen har gått. Vi står ved begynnelsen av det som er kalt den fjerde industrielle revolusjon. Roboter og stadig mer avanserte algoritmer – og snart også kunstig intelligens – kommer til å dominere samfunnet. Helt sikkert også helsetjenestene.

Bli kjent med WATSON

Har du hørt om WATSON? Hvis ikke, tar det nok ikke lang tid før dere blir kjent. Hos IBM har de utviklet en maskin med dette navnet. Jeg skal ikke gå i detalj, men oppfordrer alle til å søke det opp på nett. IBM har laget gode animerte videoer som alle kan forstå, for å forklare prosjektet. I nettverk med andre maskiner og i samarbeid med mennesker vil WATSON etter hvert ha så sammensatt kunnskap og så god evne til å se mønstre at den vil overstige alt det noen lege eller psykolog kan besitte av diagnostiske eller prognostiske evner til å vurdere riktige behandlingstiltak. Denne typen maskiner vil fullstendig revolusjonere våre muligheter til helsefremming, forebygging og tidlig hjelp.

Dersom vi psykologer fremstår som teknologimotstandere, vil nok ministeren hevde at vi er det for å bevare våre gammeldagse og utgatte privilegier

Våre maskinhjelpere vil kunne fortelle oss i detalj hvordan kroppen vår rent biologisk har det, og hvordan den reagerer på våre valg i livet. Vi vil da få tips og veiledning til å foreta bedre valg direkte fra dingsene vi omgir oss med, på jobben, i butikken eller hjemme. For dem som allerede har kroniske sykdommer eller helseplager, vil teknologien bidra til å motivere til å ta medisiner, være aktive. Den vil kunne varsle oss, samt helse- og omsorgspersoner, ved behov. I akutte tilfeller vil teknologien raskt kunne stille komplekse diagnoser basert på personens helsedata – sett opp mot millioner av variabler fra stordataservere og algoritmer.

Alt dette vil kunne skje uten at vi egentlig trenger å gjøre noe annet enn å fortsette vårt liv som vanlig. Vi vil ikke måtte legge inn data selv, ikke fylle ut noe skjema eller ha fokus på teknologien. Monitoreringsteknologi koblet til store dataservere og stordata vil operere i periferien av vår bevissthet, og vil antagelig føles som en forlengelse av oss selv. I dag jobber selskaper som Apple, Google IBM og Microsoft alle med løsninger som skal bidra til bedre liv og bedre helse, og til forskning på helse, gjennom bruk av slik teknologi. Utgangspunktet er noe nesten alle allerede har – smarttelefonen.

Skreddersydd oppfølging

Det viktige med all denne teknologiseringen vil ikke være å erstatte behandlerne. Fortsatt vil det være behov for psykologer, leger, sykepleiere og mange andre i helsetjenestene. Men en absolutt driver i utviklingen er at flest mulig skal få evidensbasert og individtilpasset veiledning og råd i det daglige uten å måtte oppsøke offentlige tjenester. Utviklingen vil også bidra til at de med alvorlige lidelser kan leve så fullverdige og selvstendige liv som mulig – på den måten de selv ønsker.

I dette perspektivet vil det å være helsepersonell i fremtiden bety å kunne tilby skreddersydd oppfølging, og tilpasse avanserte teknologiske løsninger til pasientenes behov. Derfor er det overveiende sannsynlig at fremtidens helsepersonell må ha høy grad av dataprogrammerings- og computerforståelse før de kan starte profesjonsutdannelsen. Dette for at de skal kunne gjøre en god jobb i møtet med dem som søker hjelp. Programmering kan bli ansett som like grunnleggende som å kunne lese, skrive og regne.

Er det virkelig sannsynlig at vi kommer dit, spør du kanskje? Det vi vet, er at drivkreftene for denne utviklingen er der. Teknologien begynner allerede å bli tilgjengelig. Det som først og fremst sannsynliggjør en slik utvikling, er at helsekostnadene vokser i alle land, og at vi stadig blir eldre. Det betyr at stadig flere vil trenge hjelp, og at samfunnet ikke kan takle dette dersom vi ikke får et paradigmeskifte i måten vi driver helsehjelp på.

Smarttelefon til alle

Å utstyre alle i Norge med en smarttelefon, koble dette mot stordata, algoritmer og motivasjons- og varslingsystemer for å sikre helsefremming, tidlig hjelp og god omsorg for folk med alvorlige kroniske lidelser, vil da være nærliggende. På et møte jeg deltok på i Stortinget for litt siden skjønte jeg at dette allerede er på tegnebrettet. Der sa lederen av Teknologirådet at å koble seg opp mot et slikt monitoreringsopplegg diskuteres som fremtidens «egenandel» for å få dekket helsekostnadene av felleskassen.

Den virkeligheten helseprofesjonene og pasientene vil møte, er med andre ord ikke bare en verden der vi bruker teknologi til å fortsette det vi allerede gjør, bare mer effektivt, men en verden der vi gjør nesten *alt* annerledes, og der grensen mellom teknologi og menneske stadig viskes mer ut.

Jeg er overbevist om at ryggmargsrefleksen til mange er at dette er en verden de ikke vil leve i. At dette er noe vi bør advare mot og kjempe imot. Det jeg samtidig er rimelig sikker på, er at om 10–15 år vil den daværende helseministeren hevde at regjeringen går inn for slik teknologi nettopp for å lage «pasientens helsetjeneste». Dersom vi psykologer da fremstår som teknologimotstandere, vil nok ministeren hevde at vi er det for å bevare våre gammeldagse og utgåtte privilegier.

Vårt viktigste bidrag når vi nå trer inn i den fjerde industrielle revolusjon, må fortsatt være godt fag, etisk refleksjon og gi det beste til folk. Men vi må gjøre det offensivt, og ikke med ryggen mot fremtiden.